

Extra ingelaste cie VWDV d.d. 20 augustus 2026

Droogte 2026: waar staan we, wat kunnen we nog en wat belemmert ons?

Ten behoeve van het extra ingelaste debat 20 augustus in de cie VWDV

1. Waar staan we nu?

De droogte van 2026 behoort tot de ernstigste die ons gebied de afgelopen jaren heeft meegemaakt. Het neerslag tekort bedraagt gemiddeld 280 mm. Zie het WKC bericht van 17 augustus jl. Sinds begin juli is nauwelijks neerslag gevallen, de afvoeren in beken zijn zeer laag en grondwaterstanden bevinden zich op veel locaties rond of onder historisch lage waarden voor deze tijd van het jaar. In vrijwel alle Natura 2000-gebieden binnen ons beheergebied zijn de grondwaterstanden uitzonderlijk laag.

Het waterschap heeft de afgelopen maanden alle reguliere droogtemaatregelen ingezet die binnen het huidige beheer en beleid beschikbaar zijn. De instrumentenkoffer voor oppervlaktewater is volledig benut (zie ook de maatregelen genoemd in paragraaf 2). Op 21 en 28 juli heeft het DB uitgebreid gesproken over de mogelijke inzet van aanvullende maatregelen met betrekking tot grondwater.

Hoewel hier mogelijk juridisch ruimte bestaat, heeft het DB ervoor gekozen deze maatregelen dit jaar niet toe te passen. De verwachte effectiviteit is beperkt en de maatregelen zijn naar verwachting niet goed houdbaar, terwijl de maatschappelijke en economische gevolgen aanzienlijk kunnen zijn. Ondertussen werkt het DB aan de watertransitie en beleid met meer structureel effect zoals het beregeningsbeleid, beleid kleine onttrekkingen, meer water vasthouden en de gebiedsgerichte aanpak.

Het DB gaat drie actielijnen verder uitwerken:

- Actielijn 1: het handelingsperspectief extreme droogte met prioriteit oppakken.
- Actielijn 2: strategisch inzetten om de watertransitie te versnellen en het watersysteem robuuster te maken.
- Actielijn 3: mogelijkheden voor (korte) middellange termijn optimaliseren en benutten.

Het DB stelt daarom voor om het gesprek met de commissie vooral te richten op maatregelen die kunnen bijdragen aan een structurele aanpak en breder draagvlak.

2. Welke maatregelen zijn al genomen?

Beheermaatregelen

Via ons beheer doen we geruime tijd het maximale. De stuwen staan hoog en vispassages staan dicht om het water in onze beken zo lang mogelijk vast te houden. Sinds april is stapsgewijs voor een steeds groter gebied een onttrekkingsverbod oppervlaktewater ingesteld. Vanaf medio juli is dit onttrekkingsverbod gebiedsdekkend. Met onze Vlaamse collega's is reeds contact geweest over het aanvullend inlaten van water uit Vlaanderen: in april was dit mogelijk, nu niet meer. Door het ecologische werkprotocol is de afvoer vanuit de beken al extra vertraagd, bovenop het *Hoog stuwen tenzij* beleid. Door het uitblijven van neerslag en na het nemen van alle beheermaatregelen blijven enkel de laatste noodmaatregelen over. Om KRW-beken te beschermen tegen droogval vullen we sinds enkele weken beken aan met grondwater (beken aan het infuus). Dit is op dit moment bij 4

van de geselecteerde 5 beken het geval. Waar mogelijk redden we samen met de sportvisunie vissen.

Beleidsmaatregelen

Voor agrarische beregening was tot 1 augustus het urenverbod voor beregening van grasland van kracht. Voor andere vergunde onttrekkingen en voor de gemelde putten (waaronder ook kleine onttrekkingen) zijn geen verdere maatregelen opgenomen in ons beleid. Hier zijn dan ook geen beperkingen van kracht. Op 14 juli heeft het DB besloten de 5%-regeling niet toe te passen. Onderstaande tabel geeft alle maatregelen weer die dit jaar van kracht zijn.

Datum / periode	Maatregel	Doel
Hele jaar	Hoog stuwen ("hoog tenzij")	Water zo lang mogelijk vasthouden in het systeem.
1 april	Start droogteseizoen (dit jaar bestuurlijk verlengd met één maand)	Vroegtijdig inspelen op droogterisico's.
1 april	Seizoensverbod onttrekken oppervlaktewater in Beerze, Reusel, delen van de Nete en Park Meerland	Bescherming van extra droogtegevoelige gebieden.
1 april	Geen verbod op beregenen van grasland met grondwater ingesteld	Door voldoende regen in maart waren grondwaterstanden op veel plaatsen net voldoende hersteld.
Tot 1 juni	Beschermde gebieden uitgezonderd	Daar geldt altijd een verbod op gebruik van grondwater voor grasland, sportvelden en golfbanen.
20 april	Verzoek extra waterinlaat België Kanaal Bocholt-Herentals	Meer water in Beekloop, onttrekkingsverbod oppervlaktewater voorkomen
30 mei	Uitbreiding onttrekkingsverbod oppervlaktewater naar o.a. Peelrijt, Kleine Dommel, Sterkselse Aa, Beekloop, Keersop, Run, Gender, Grote Waterloop, Beneden Reusel en Zandleij	Beschermen van planten en dieren in en rond kwetsbare beken.
1 juni	Vistrappen knijpen of sluiten	Onnodig waterverlies via afvoer voorkomen.
1 juni – 1 aug	Urenverbod beregening grasland met grondwater	Verminderen van druk op het grondwatersysteem.
27 juni	Verdere uitbreiding onttrekkingsverbod oppervlaktewater naar vrijwel heel Midden-Brabant	Beschikbare waterhoeveelheden beschermen.

13 juli	Grondwater ingezet voor aanvulling Beerze (Kampina)	Voorkomen droogval van kwetsbaar beektraject.
14 juli	Grondwater ingezet voor aanvulling Beekloop (Bergeijk)	Voorkomen droogval van kwetsbaar beektraject.
15 juli	Grondwater ingezet voor aanvulling Reusel (Landgoed De Utrecht)	Voorkomen droogval van kwetsbaar beektraject.
Juli	Geen toepassing van de 5%-ontheffingsregeling	Voorkomen dat uitzonderingen de werking van het urenverbod ondermijnen.
16 juli	Onttrekkingsverbod ook voor de Dommel	Vanaf dat moment geldt een onttrekkingsverbod voor oppervlaktewater in het gehele Dommelgebied.
5 aug	Grondwater ingezet voor aanvulling Keersop	Voorkomen droogval van kwetsbaar beektraject.

3. Welke aanvullende maatregelen kunnen nog worden genomen?

In de media is veel aandacht voor de uitbreiding van onttrekkingsverboden door andere waterschappen. Hierdoor kan de indruk ontstaan dat een vergelijkbare maatregel ook voor De Dommel wenselijk is. In de meeste gevallen betreft het echter een verbod op het onttrekken van oppervlaktewater. In de media wordt dit niet consequent verduidelijkt. Voor oppervlaktewater geldt bij De Dommel al vanaf 16 juli een volledig onttrekkingsverbod, waardoor deze ontwikkelingen niet direct vergelijkbaar zijn.

Wel zijn er enkele waterschappen waar daarnaast een onttrekkingsverbod voor grondwater van kracht is. Hieronder worden deze situaties nader toegelicht.

Grondwateronttrekkingsverbod De Bruuk in Rivierland

Eerder was al duidelijk dat Waterschap Rivierenland een onttrekkingsverbod voor het gebied De Bruuk nabij Nijmegen heeft afgekondigd. In het NRC dagblad van 13 augustus 2026 wordt het beeld geschetst hoe de agrarische sector zich daar vanuit noodzaak tot alternatieven heeft gewend. Zo wordt grondwater met slangen aangetrokken vanuit putten die nét buiten de verbodszone liggen, wordt water per as aangevoerd vanuit nabijgelegen putten die ook net buiten de zone liggen en tot slot wordt kraanwater aangewend om de teelten te beschermen. Het beeld is dat het ingestelde verbod tot een waterbedeffect heeft geleid waarmee de impact van het ingestelde verbod naar verwachting beperkt is.

Waterschap Rijn en IJssel: onttrekkingsverbod voor grondwater rond 10 gebieden

Op 11 augustus heeft Waterschap Rijn en IJssel een grondwateronttrekkingsverbod ingesteld rond tien kwetsbare natuurgebieden. De maatregel is bedoeld om verdere verdroging van natte natuur en veengebieden te voorkomen, omdat schade aan uitgedroogd veen vaak onomkeerbaar is. Het verbod richt zich op gebieden waar eerder al agrarische grondwaterputten zijn gesaneerd om de natuur beter te beschermen. Het gaat vooral nog om particuliere putten die in die gebieden aanwezig zijn. Dit is bestaand beleid.

Waterschap Limburg: geen onttrekkingsverbod voor grondwater

Op 13 augustus heeft Waterschap Limburg vanuit hun calamiteitenorganisatie gecommuniceerd vooralsnog geen grondwateronttrekkingsverbod in te stellen. Hoewel de grondwaterstanden extreem laag zijn en natuurschade dreigt, acht het waterschap een

verbod momenteel onvoldoende onderbouwd omdat het effect op natuur en grondwaterstanden niet goed aantoonbaar is. Tegelijkertijd zouden de economische gevolgen voor landbouw en industrie groot kunnen zijn. Daarmee kiest Limburg nadrukkelijk voor een zorgvuldige en proportionele afweging tussen ecologische noodzaak en maatschappelijke schade.

Waterschap Vechtstromen

Vanaf 13 augustus 2026 heeft Waterschap Vechtstromen een verbod op grondwateronttrekkingen binnen 200 meter van 11 kwetsbare grondwaterafhankelijke natuurgebieden in Zuidoost-Drenthe. Dit verbod geldt ook voor kleine onttrekkingen (van minder dan 10 m³ per uur) en onttrekkingen die onder het overgangsrecht vallen. De impact op hoeveel putten dit betrekking heeft is onduidelijk. Dit is bestaand beleid.

Waterschap Vallei en Veluwe

Vanaf 17 augustus is een grondwater onttrekkingsverbod binnen 200 meter van kwetsbare beeklopen met waardevolle natuur ingesteld. Dit geldt voor beregening van gazons, siertuinen, grasland, golfbanen, percelen mais en sportvelden met uitzondering van waterkunstgrasvelden. In de afgelopen maanden zijn al eerdere maatregelen genomen om de effecten van droogte te beperken maar door de aanhoudende droogte waren deze maatregelen niet voldoende. Er ware al eerder maatregelen genomen om de effecten van de droogte. Dit is bestaand beleid.

Algemeen beeld (polder)waterschappen

De algemeen lager gelegen waterschappen hebben ook diverse droogte maatregelen getroffen. Maatregelen zijn het sluiten van schutsluizen, het inlaten van zoetwater in bergingsgebieden (met name ten doel om veendijken te kunnen beschermen), onttrekkingsverboden voor oppervlaktewater of effluent inzetten voor het watervoerend houden van waterlopen.

Toepasbaarheid voor De Dommel

Voorgaande levert voor De Dommel weinig voorbeelden op die inzetbaar zijn. Schutsluizen zijn er niet in het gebied van De Dommel, inlaatwater om bergingsgebieden vol te zetten is niet voorhanden, onttrekkingsverboden voor oppervlaktewater zijn al maximaal ingevoerd en ons zuiveringseffluent houdt onze beken al maximaal watervoerend.

4. Wat staat aanvullende maatregelen in de weg?

Beperkte hydrologische meerwaarde

Uit onderzoeken en ervaringen van andere waterschappen blijkt dat aanvullende verboden weliswaar water besparen, maar dat het effect op de totale grondwatersituatie beperkt is. Veel maatregelen leveren slechts enkele millimeters besparing op gebiedsniveau. Terwijl in een aantal gebieden het grondwaterniveau afgelopen periode wekelijks ca. 10-20 cm is gedaald.

Juridische houdbaarheid

Een maatregel moet:

- noodzakelijk zijn;
- aantoonbaar effectief zijn;
- proportioneel zijn ten opzichte van de schade die wordt veroorzaakt.

Juist dat laatste blijkt moeilijk aan te tonen. Lage grondwaterstanden alleen zijn onvoldoende; ook moet aannemelijk zijn dat een verbod daadwerkelijk een relevant positief effect heeft.

Grote maatschappelijke gevolgen

Extra beperkingen kunnen forse gevolgen hebben voor landbouw, bedrijven, sportvelden en inwoners. Uit landelijke voorbeelden blijkt bovendien dat alternatieve routes worden gezocht waardoor het effect van verboden deels verloren kan gaan. Daarnaast ziet het waterschap toenemende maatschappelijke spanningen en agressie richting medewerkers in het veld. Ook de veiligheidsregio heeft aandacht gevraagd voor mogelijke maatschappelijke onrust bij verdere aanscherpingen.

Geen structurele oplossing

De huidige droogte laat zien dat het vraagstuk verder gaat dan calamiteitenbeheer. Sinds 2018 komen droge jaren steeds vaker voor. Structurele verbetering van de waterbalans vraagt om maatregelen op het gebied van grondwatergebruik, inrichting van het landschap, water vasthouden, infiltratie en ruimtelijke keuzes. Het huidige handelingsperspectief kan hooguit de achteruitgang vertragen; het lost de oorzaak van de droogte niet op.

5. Conclusie

Misschien is de belangrijkste les van deze droogte niet hoeveel water we tekortkomen, maar dat het landschap en watersysteem ons vertelt dat het tijd is om anders te gaan werken en ontwikkelen. Daarbij kunnen we het als waterschap niet alleen. De droogte maakt duidelijk hoe belangrijk het is om samen op te trekken met inwoners, agrariërs, bedrijven, terreinbeheerders en andere overheden. De oplossingen liggen niet uitsluitend bij het waterschap; uiteindelijk zullen we als gebied samen de omslag moeten maken naar een landschap dat weer beter in staat is water vast te houden en door te geven aan de toekomst.

Bijlagen:

- 1 . Agenderingsverzoek spoeddebat
2. WKC Weekbericht dd 10 augustus 2026
3. Update grondwaterstanden N2000 gebieden 13 augustus 2026
4. Beantwoording technische vragen PvdD
5. Beantwoording technische vragen WN